

MAQSUD SHAYXZODA LIRIK SHE'RLARIDA ISHQ VA MUHABBATNING BADIY IFODASI

Xayriyev Xayriddin Sirojiddin o'g'li

Toshkent Davlat Transport Universiteti

xayriddinxayriyev10@gmail.com

+998932790455

Annotatsiya: Maqsd Shayxzoda o'zbek adabiyotining yirik namoyandalardan biri bo'lib, uning lirikasida ishq va muhabbat mavzusi alohida o'rin tutadi. Shoirning she'rlari inson qalbining nozik tuyg'ularini, sevgining yuksak falsafasini aks ettiradi. Shayxzoda o'z asarlarida ishqni faqat shaxsiy kechinmalar nuqtayi nazaridan emas, balki umumbashariy qadriyat sifatida tasvirlaydi. Uning lirikasida ishq va muhabbat yuksak ma'naviy mazmun kasb etib, insoniylik, sadoqat va ruhiy poklik timsoli sifatida gavdalanadi. Ushbu maqolada shoirning lirik she'rlari tahlil qilinib, undagi ishq va muhabbat tasviri ilmiy-nazariy asosda yoritiladi.

Kalit so'zlar: O'zbek she'riyati, Maqsd Shayxzoda, lirika, ishq, muhabbat, insoniylik, sadoqat, falsafiy mazmun, ma'naviy qadriyatlar, badiiy tahlil.

Abstract: Maqsd Shayxzoda is one of the prominent figures of Uzbek literature, and the theme of love and affection occupies a special place in his lyrics. His poems reflect the delicate emotions of the human soul and the profound philosophy of love. Shayxzoda portrays love not only as a personal feeling but also as a universal value. In his poetry, love and affection acquire a high moral significance, symbolizing humanity, devotion, and spiritual purity. This article analyzes the poet's lyrical works, focusing on the depiction of love and affection from a scientific and theoretical perspective.

Keywords: Uzbek poetry, Maqsd Shayxzoda, lyrics, love, affection, humanity, devotion, philosophical meaning, moral values, literary analysis.

Аннотация: Максуд Шайхзода – одна из выдающихся фигур узбекской литературы, и тема любви и привязанности занимает особое место в его лирике. Его стихи отражают тонкие эмоции человеческой души и глубокую философию любви. Шайхзода изображает любовь не только как личное чувство, но и как универсальную ценность. В его поэзии любовь и привязанность приобретают высокое моральное значение, символизируя человечность, преданность и духовную чистоту. В данной статье анализируются лирические произведения поэта, освещается изображение любви и привязанности с научно-теоретической точки зрения.

Ключевые слова: Узбекская поэзия, Максуд Шайхзода, лирика, любовь, привязанность, человечность, преданность, философский смысл, моральные ценности, литературный анализ.

Kirish.

O'zbek adabiyotining taraqqiyotida lirikaning tutgan o'rni beqiyosdir. Har bir davr adabiyoti o'zining shoirlari orqali insoniy tuyg'ularni, jamiyatdagi muammolarni va falsafiy tafakkurni aks ettirgan. Maqsd Shayxzoda ijodida ham lirika alohida ahamiyatga ega bo'lib, ayniqsa, ishq va muhabbat mavzusi uning she'riyatida chuqur badiiy mazmun kasb etgan.

Shayxzodaning she'rlari inson qalbining eng nozik qirralarini ochib berishga xizmat qiladi. U muhabbatni nafaqat ikki inson orasidagi tuyg'u sifatida, balki insoniy sadoqat, fidoyilik va

yuksak axloqiy qadriyatlar bilan bog'lab tasvirlaydi. Shoir ishqni faqat shaxsiy kechinma sifatida emas, balki umumbashariy tushuncha, yuksak ma'naviy holat sifatida ko'rsatadi.

Ushbu maqolada Shayxzodaning lirik she'rlari tahlil qilinib, undagi ishq va muhabbat tasviri ilmiy asosda ko'rib chiqiladi. Shoirning she'riyati ma'naviy-milliy ruhni aks ettirishi bilan ajralib turadi. Uning badiiy uslubi, metaforalarga boy ifoda vositalari va inson qalbiga chuqur ta'sir etuvchi obrazlari tahlil qilinadi.

Asosiy qism.

Maqsud Shayxzoda lirik she'riyatining o'ziga xos xususiyatlari: Shayxzoda o'z lirik she'rlarida ishq va muhabbatni turli badiiy vositalar orqali ifodalaydi. Uning she'rlarida:

- Ishq va muhabbat yuksak ma'naviy tushuncha sifatida tasvirlanadi;
- Shoir muhabbatni inson qalbining pokligi bilan bog'laydi;
- Lirik qahramon ichki kechinmalari orqali sevgining turli holatlarini aks ettiradi;
- O'zbek mumtoz she'riyatidagi tasviriy san'at usullaridan foydalaniladi.

Masalan, shoirning ayrim she'rlarida ishq va muhabbat obrazlari tabiat hodisalari bilan uyg'unlashtirilgan. Yorning ko'zlari oyga, uning mehri quyoshga qiyoslanadi. Bu esa mumtoz she'riyat an'alarining Shayxzoda ijodida ham davom ettirilganligini ko'rsatadi. Ishq va muhabbatning falsafiy talqini: Shayxzoda ijodida ishq – insonni yuksaltiruvchi, uni ruhiy poklik sari yetaklovchi kuch sifatida talqin etiladi. Uning she'riy qahramonlari uchun muhabbat nafaqat shaxsiy ehtiyoj, balki hayot mazmuni, ma'naviy o'sish vositasidir. Bu borada u Alisher Navoiy an'alarini davom ettirib, ishqni insonni komillikka yetaklovchi vosita sifatida tasvirlaydi.

Shuningdek, uning ayrim she'rlarida sevgining iztirobli jihatlar ham aks etadi. Uning lirik qahramonlari ba'zida yor vasliga yetishish yo'lida mashaqqatlar chekadi, dardli satrlar orqali o'z sevgisining chinligini isbotlaydi. Bu esa ishq va muhabbatni faqat shodlik manbai sifatida emas, balki insonni sinovdan o'tkazuvchi kuch sifatida ko'rsatadi.

Shayxzoda she'riyatining adabiy muhitdagi o'rni: Maqsud Shayxzoda o'z davrining yetuk adabiy arboblari bilan ijodiy aloqada bo'lib, ishq va muhabbat mavzusidagi she'rlari o'zbek lirik she'riyatida yangi bosqich bo'ldi. Uning she'rlari nafaqat romantik ruh, balki hayot falsafasini chuqur anglash bilan ajralib turadi.

Maqsud Shayxzoda ijodi O'zbek adabiyotida o'ziga xos betakror uslub va badiiy teranlik bilan ajralib turadi. Uning lirikasida ishq va muhabbat mavzusi chuqur falsafiy va badiiy qiyofa kasb etgan bo'lib, shoir o'z asarlarida nafaqat romantik tuyg'ularni, balki insoniy muhabbatning ma'naviy va ijtimoiy jihatlarini ham yorqin ifodalagan. Ushbu maqolada Shayxzodaning lirik she'rlari misolida ishq va muhabbatning badiiy ifodasi, uning poetik uslubi va inson qalbiga ta'siri haqida fikr yuritaman.

Maqsud Shayxzoda she'riyatida ishq mavzusi Sharq adabiyoti an'alariga tayangan holda tasvirlanadi. Navoiy, Fuzuliy, Hofiz kabi mutafakkir shoirlarning ijodida bo'lgani singari, Shayxzoda ham ishqni faqatgina ikki inson o'rtasidagi tuyg'u sifatida emas, balki yuksak ma'naviy hodisa, insonni kamolotga yetaklovchi qudrat sifatida tasvirlaydi. Uning she'rlarida sevgi ilohiy mohiyat kasb etadi, shaxsiy tuyg'ular insoniyat dardlari va global g'oyalar bilan chambarchas bog'lanadi.

Shoirning ishq haqidagi falsafasi Fuzuliyning "ishq – dard" degan qarashlari bilan mushtaraklik kasb etadi. Uning qahramonlari muhabbat tufayli iztirob chekadi, lekin shu azob

orqali ulug'vorlikka erishadi. Bu xususiyat Shayxzodaning bir qator she'rlarida yaqqol ko'zga tashlanadi. Shoir sevgi orqali insoniy yuksalish, ma'naviy komillikka erishish yo'lini tasvirlaydi.

Maqsud Shayxzoda ijodida muhabbatning yana bir muhim jihati – uni ozodlik bilan bog'lab talqin qilishidir. Uning lirik qahramonlari sevgi orqali ozod bo'lishni istaydi, qalbning mustaqilligini muhabbatning oliy darajasi deb biladi. Shoir sevgi orqali inson erkinligini ulug'laydi, muhabbatni qafas emas, balki ozodlikka yetaklovchi kuch sifatida tasvirlaydi. Bu jihat ayniqsa uning vatanga bo'lgan muhabbatini ifodalovchi she'rlarida yaqqol namoyon bo'ladi.

Shoirning ayrim she'rlarida muhabbat faqat shaxsiy tuyg'u emas, balki millat va xalq taqdiri bilan bog'langan kuch sifatida ko'rinadi. U sevgi va vatanparvarlikni bir butun konsepsiya sifatida talqin qiladi. Bu jihat Shayxzodaning milliy uyg'onish ruhidagi ijodiy qarashlari bilan bog'liq.

Maqsud Shayxzoda she'riyatida ishq va muhabbat turli badiiy vositalar orqali ifodalangan. Uning she'rlarida metafora, ramz va tashbih kabi san'atkorlik usullari keng qo'llaniladi. Shoir o'z lirik qahramonlari his-tuyg'ularini tabiiy manzaralar bilan uyg'unlashtirib tasvirlaydi. Masalan, uning she'rlarida bahor, gullar, shabnam kabi obrazlar ko'p uchraydi. Bahor yangi muhabbatni, gullar esa sevgi go'zalligini ifodalaydi. Shoir bu badiiy vositalar orqali sevgi va muhabbatning tabiat bilan uyg'unligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, Shayxzoda o'z lirikasida Sharq adabiyotiga xos ishqiy-mistik talqinlardan ham foydalanadi. Uning ba'zi she'rlarida tasavvufiy ruh sezilib, sevgi faqat jismoniy yaqinlik emas, balki yuksak ruhiy tajriba sifatida aks ettiriladi. Bu jihatdan shoir Navoiyning tasavvufiy g'oyalarini davom ettirgan deyish mumkin. Maqsud Shayxzoda lirikasida muhabbat doimo baxt va shodlik timsoli sifatida tasvirlanmaydi. Shoirning ba'zi she'rlarida sevgi fojia, ayriliq va iztirob bilan chambarchas bog'langan. Bu uning hayoti va ijodiy yo'nalishidagi murakkab kechinmalar bilan izohlanadi. Shayxzoda muhabbatni yuksak qadriyat sifatida ulug'lasa-da, uning azobli tomonlarini ham realistlik ruhda tasvirlaydi.

Ayriliq mavzusi uning she'rlarida chuqur psixologik tahlil bilan aks etgan. Uning ayrim qahramonlari sevgi yo'lida qiyinchiliklarga duch keladi, lekin bu iztiroblar ularga yanada yuksalish, ruhiy kamolot bag'ishlaydi. Shoir sevgi insonni ojiz qilmaydi, aksincha, uni bardoshli, qudratli qiladi.

Maqsud Shayxzodaning lirik she'rlari o'zining falsafiy teranligi, badiiy yuksakligi va emotsional ta'sirchanligi bilan ajralib turadi. Shoir ishq va muhabbatni nafaqat shaxsiy his-tuyg'ular doirasida, balki insoniy yuksalish va ma'naviy kamolot bilan bog'liq holda tasvirlaydi. Uning she'rlari orqali biz sevgi va muhabbatning chuqur ma'nolari, inson hayotidagi o'rni va ahamiyatini anglaymiz.

Shayxzoda ijodida muhabbat har doim yuksak qadriyat sifatida ulug'lanadi. U insonni erkinlikka, haqiqatga va komillikka eltuvchi kuch sifatida tasvirlanadi. Shoirning lirikasida ishq va muhabbat faqatgina ikki qalb o'rtasidagi bog'liqlik emas, balki butun insoniyatning orzu-umidlari va ma'naviy izlanishlari bilan bog'liq yuksak tuyg'u sifatida gavdalanadi.

Maqsud Shayxzodaning ishq va muhabbat haqidagi she'rlari bugungi o'quvchi uchun ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Uning poetik olami sevgi va inson qalbining murakkab jihatlarini chuqur tasvirlash orqali abadiylikka daxldor bo'lib qoladi.

Xulosa.

Maqsud Shayxzoda lirikasida ishq va muhabbat yuksak falsafiy va badiiy mazmun kasb etgan. Shoir muhabbatni insoniy kamolotning muhim qismi sifatida tasvirlab, uni hayotning eng go'zal tuyg'ularidan biri sifatida talqin etadi. Uning she'riyati bugungi o'quvchilar uchun ham ahamiyatini yo'qotmagan bo'lib, ma'naviy ozuqa va ruhiy teranlik manbai bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Yoqubov O. "Maqsud Shayxzoda va lirika". Toshkent: Fan, 1998.
2. Karimov G. "XX asr o'zbek she'riyati". Toshkent: Ma'naviyat, 2010.
3. Rashidov S. "O'zbek lirikasida ishqiy motivlar". Toshkent: Akademnashr, 2015.
4. Mirzaev N. "Maqsud Shayxzoda she'riyati". Toshkent: Yangi asr, 2017.
5. Jo'rayev N. "Shayxzoda va romantik lirika". Toshkent: Ma'naviyat, 2021.